

1. Körfez Savaşı

Öncelikle İran savaşın sekizinci gününde dengeyi sağlamayı başardı. Irak'ın Fransa'dan istediği Süperedandart ve Miregelar'ın devreye girmesiyle 1984 yılı savaşın en önemli yılı oldu. Artık bu yıldan itibaren kimyasal silahların savaşta kullanılması söz konusudur. 1986 yılında açığa çıkan ve dünya kamuoyunun tepkisini çeken İrangate skandalı(ABD'nin kongre kararına aykırı olarak, Nikaragua'daki anti-komünist gerillaları finanse için İran'ın silah sattığının ortaya çıkması), ABD'nin itibar yitirmesine neden oldu.

Savaşın sonlarına gelindiğinde Irak, Fransa ve İngiltere'den aldığı kimyasal silahları Halepçe üzerinde kullandı ve 5000 Kürt insanın ölmesine neden oldu. Hümeyni, zehir içmekten de beter dediği kararını 18 Temmuz 1988'de açıkladı. İran BM'nin 598 sayılı kararını kabul etti ve böylece sekiz yıl süren, binlerce insanın hayatlarını ve ekonomik kaynaklarının yok olmasına neden olan bu yıpratma savaşı hiç beklenmedik bir anda sona erdi.

1980 yılında patlak veren Irak-İran savaşı, bir nevi Basra Körfezi'ndeki bölgesel üstünlük mücadelesi ve İran İslam Devrimi'nin yayılma tehlikesini tehdit olarak algılama şeklinde gerçekleşen bir olaydır.1970 Eylülünde başkan Nasr'ın ölümü Ortadoğu'da liderlik yarışını başlattı. Mısır'ın bıraktığı boşluktan yararlanarak gerek Arap dünyasının gerekse üçüncü dünyanın liderliğini kapma isteği İran'ı tehdit etti.

- **Körfez Savaşı (1990-1991)**

Birinci Körfez Savaşı(1990-1991), ABD öncülüğünde İngiltere, Fransa, Suudi Arabistan, Suriye, Mısır gibi 28 devletin askeri koalisyonuyla Irak devleti arasında yapılan savaştır.

- **Savaşın Sebepler Ve Savaşın Başlaması**

Bu savaşa Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in çıkardığı Körfez Krizi neden oldu. 1980-1988 yılları arasında İran ile savaşan Irak ekonomik yönden ağır zarara uğradı ve bu savaş sonrası kolay kolay ödeyemeyeceği bir dış borç yükünün altında kaldı. Bu durumdan kurtulmak isteyen Saddam Hüseyin, çareler aramaya başladı ve 1991 yılı ilk yarısında Ortadoğu'da huzursuzluğa yol açacak bazı iddialar ortaya koydu. Bu iddialar Körfez Krizi'nin ilk filizleri oldu. İddiaların başlıcaları şunlardır:

Körfez ülkelerinin 1981-1990 arasında petrol fiyatlarını sürekli düşürerek Irak'ı zarara sokmaları; Kuveyt'in Rumeyla bölgesindeki Irak'a ait petrolollerden de faydalanmış olması; Kuveyt toprakları üzerinde tarihi hakkı olduğunda ısrar etmesi ve Irak-İran Savaşı sırasında Kuveyt'in Irak'a yaptığı para yardımını silmesini istemesiydi. Kuveyt ile ilgili iddiaların Kuveyt tarafından kabul edilmemesi

üzerine Saddam Hüseyin meseleyi bir oldu bitti ile çözümlenmek istedi ve 2 Ağustos 1990'da Kuveyt'i işgal etmek ve bir hafta sonra da ilhak etmek suretiyle Körfez Krizi'nin çıkmasına sebep oldu. Irak bu hareketi ile dünya petrol rezervinin %20'sini elde etti. Irak'ın Kuveyt'i işgali üzerine Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Irak birliklerinin Kuveyt topraklarından şartsız ve derhal çekilmesini isteyen bir karar alındı. Ardından ABD öncülüğünde 33 ülke kuvvet göndermek veya yardım yaparak Irak'a karşı teşkil edilen bu koalisyon kuvvetlerine katıldı, Çöl Kalkanı adı verilen operasyona destek verdi. Bunların arasında sekiz Arap ülkesi de vardı.

Arap ülkeleri; Saddam'a karşı olanlar, Saddam'ı destekleyenler ve çekimser kalanlar olmak üzere üçe ayrıldı. Ancak Arap birliği Irak'ı kınadı, Kuveyt'ten çekilmesini istedi ve Irak saldırısına karşı çok uluslu Arap ordusu kurulmasını oy çoğunluğu ile kararlaştırdı. Bu sebepten dolayı, Mısır ve Suriye, Saddam'a karşı olanların başına gelerek Suudi Arabistan'a kuvvet gönderdi. Ürdün, Yemen ve FKÖ Saddam'ı destekledi. Bu arada Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi oy çoğunluğu ile Irak'a karşı ekonomik yaptırım ve silah ambargosu kararı aldı. BM, ABD ve müttefik ülkelerin ısrarlarına rağmen Saddam Hüseyin'in 1991 tarihinde, Irak'a müttefik çok uluslu hava güçlerinin taaruzları ile 1. Körfez Savaşı başladı.

• Savaş

Çöl Fırtınası adı verilen bu operasyon, 24-28 Şubat 1991 tarihinde yüz saatlik kara harekâtı ile Kuveyt'te Irak kara kuvvetlerinin büyük bir kısmının imhası ve kalanlarının esir veya Kuveyt'i terk etmeleriyle sonlandı. 1.Körfez Savaşına katılan koalisyon kuvvetleri ve Irak askeri heyetleri arasında 3 Mart 1991 günü Kuveyt- Suudi Arabistan sınırının kuzeydeki Safuen kasabası yakınında çölde bir çadır içinde ateşkes görüşmeleri yapıldı. Irak, Kuveyt'i ilhak kararını kaldırmak ve tazminat ödemek başta olmak üzere bütün şartları kabul etmek zorunda kaldı. Bu şekilde Körfez Savaşı fiilen sona ermiş oldu. 1991 yılı nisan ayının ilk haftasında, Irak'ın BM Güvenlik Konseyi tarafından ortaya konan ateşkes şartlarını kabul ettiğine dair yazılı müracatı ile de 1. Körfez Savaşı resmen sona erdi. 1. Körfez Savaşı fiilen sona ermesine rağmen ABD bazı bahanelerle Irak'ı bombaladı. 23 Ocak 1993 gecesi Güney Irak'ı ABD Eski Devlet Başkanı George H. W. Bush'a Kuveyt'te bulunduğu sırada suikast planladıkları gerekçesiyle 26 Haziran 1993 gecesi Bağdat'ı bombaladı. Türkiye 1. Körfez Savaşı'na fiilen katılmadı. İncirlik Hava Üssündeki ABD uçaklarının kullanılmasına müsaade etti ve BM aldığı bütün kararlara uydu. Ayrıca, Kerkük-Yumurtalık petrol boru hattını kapattı.

• Irak'ın Yenilmesinin Sebepleri

Savaş başlamadan önce Irak, dünyanın beşinci büyük kara ordusuna sahipti. Fakat bu durum Irak'ın çok kısa bir sürede yenilmesine engel olamadı. Bu yenilginin en büyük sebebi, ABD ve müttefik ordularının nitelik bakımından Irak ordularına kıyasla çok üstün olmasıdır. Irak sekiz yıl süren Irak-İran Savaşı'ndan yorgun çıkmış, savaşma iradesi düşük ve klasik piyade savaşına göre eğitilmiş ordulardı. Irak'ın yenilmesinde pay sahibi olan ikinci büyük etken İkinci Dünya Savaşı'ndan beri

bilinen bir savaş gerçeğiydi: Savaşılan bölgede hava üstünlüğü sağlamak ve hava ile kara güçleri arasında etkin bir eşgüdüm sağlamak, karşı konulmaz bir üstünlük gerektirir. Müttefikler hava-kara koordinasyonunu güzel bir biçimde gerçekleştirirken Irak güçleri bu avantajdan yoksundu. Çölde saklanamayan ve havadan korunamayan Irak ordusu, müttefik saldırıları karşısında yok oldular. Nedenlerden üçüncüsü, vurucu gücü ne olursa olsun, tek bir silaha dayanmanın yarattığı aşırı ve yapay güvenlik duygusudur. Saddam, SSCB'den aldığı Scud füzelerine ve bu füzelerin ucuna yerleştirmeyi planladığı kimyasal ve biyolojik başlıklara güveniyordu. Ancak, bu füzeler savaş sırasında istenilen başarıyı gösteremedi. Füzeler ABD Patriot Hava Savunma Sistemi ile yok edildi.

- **Irak'a Uygulanan Uluslararası Ambargo Ve Günümüzde Geldiği Nokta**

ABD bu güne kadar 115 ülkeye ambargo uyguladı. Ancak hiçbiri Irak'a uygulanan ambargo kadar kapsamlı ve uzun olmadı. Uygulanan ambargo sonucunda Irak'ta çocuk ölüm oranları yükseldi. Bunun nedeni ise temel gıda maddelerinin eksikliği ve ilaç yetersizliğidir. 1996'da Birleşmiş Milletler petrol karşılığı gıda programını kabul etti. 665 Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı ile bu ülkeye ambargo uygulamaya başlandı, 1997 yılına gelindiğinde yürürlüğe giren "Birleşmiş Milletler Petrol Karşılığı, İlaç Ve İnsani İhtiyaç Maddeleri Programı(MOU) " kapsamında ambargo uygulandı. Birleşmiş Milletler 986 sayılı kararına göre Irak, temel gıda maddelerini alabilmek için her altı ayda iki milyar dolarlık petrol satışı yapabilecektir. Bundan elde edilecek gelirin %30'unun 1. Körfez Savaşı mağdurlarına tazminat olarak verilmesi Irak'tan istendi. 1998 yılında 1153 sayılı kararla iki milyar dolar, beş milyar dolara çıkarıldı. 1999 yılında 1284 nolu kararla satış sınırlandırması kaldırıldı. Bu konuda en son düzenleme 2000'de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından alınan 1330 sayılı kararla dokuzuncu dönemin başlatılmasıdır. Uluslararası sivil kuruluşlardan insani amaçlı ambargo karşıtı hareketlerin yapımında gerek ekonomik ve gerekse siyasi kaygılarla devletlerinde bu yönde tavır aldıkları açıktır. Rusya, Çin ve Fransa ilk bakışta dikkat çeken ülkelerdir. Özellikle Ruslar ve Fransızlar Irak petrolüne önemli yatırımlar yapmaktadır. Ayrıca Çin de çeşitli nedenlerden dolayı Irak'a ve bölgeye yakın ilgi duymaktadır.

- **Silah Denetimi**

Irak'ın Kuveyt'ten çıkarılması sonrası halledilmesi gereken önemli problemlerden birisi de Irak'ın sahip olduğu kitle imha silahlarının yok edilmesi ve yenilerinin üretilmesinin engellenmesidir. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nden çıkarılan 687 sayılı kararı ateşkes ve imhasını öngörmektedir. Bu silahların imha ve denetim işleri ise BM Özel Komisyonu(UNSCOM) ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı(IAEA) yürütmektedir. Savaştan sonra zayıf düşen Irak, bu kararı 6 Nisan 1991'de kabul ettiğini BM'YE bildirdi. Irak 31 Ekim 1998'de kendisinden istenilen bütün koşulların yerine getirilse bile ülkeye uygulanan ambargonun kalkmayacağını ileri sürerek UNSCOM ile işbirliği yapmayacağını açıkladı. Bunun üzerine Bağdat'tan yapılan açıklamada bundan sonra Irak yönetiminin BM Özel Komisyonunun(UNSCOM) Irak'a dönmesine izin vermeyeceğini belirtti. 11 Eylül'ün etkisiyle dünya uluslararası terörizm korkusuyla sarsıldı. ABD, Afganistan'dan sonra Irak'ı

işgal etmiş durumda. Irak'ın topraklarını BM silah denetçilerine açmaması, ABD için iyi bir koz durumundadır.

• Körfez Savaşı Sonrasında Türkiye Dış Politikası

1. Körfez Savaşı'nın daha ilk gününden itibaren Turgut Özal Türkiye'nin çatışmaya aktif müdahalesini istedi, ancak bu isteği klasik yaklaşımı savunan dış politika bürokrasisi ve ekolü tarafından dirençle karşılandı. Bu çekişmenin sonucunda Özal istediği adımları atamadı, ancak klasik Türk dış politikasını da önemli değişikliklere uğrattı. Bu savaşta Türkiye değişmez ilkelerinden olan statükonun savunulması ilkesinden vazgeçmiş görünmüş, ayrıca Ortadoğu çatışmalarından uzak durma yaklaşımından da tavizler verdi. Türk dış politikası açısından bir diğer yenilik de cumhurbaşkanı ile meclis ve bürokrasinin bu derece farklı görüşleri savunabilmesi oldu. Özal bu durumlarda hükümet de dâhil olmak üzere diğer dış politika aktörlerini by-pass edebildi. Özal'a göre Türkiye uzun yıllar boyunca çekişenliği ile hep yenilen tarafta yer aldı, şimdi ise kazanan tarafta yer almanın zamanı geldi. Genelkurmay Başkanı Necip Torumtay'ın Özal'a kızarak istifa etmesi Özal'ı klasik dış politika anlayışı arasındaki çekişmeyi açıkça ortaya koydu. Bu kez geri çekilen sivil kanat değil, askeri kanat oldu. Menderes ve Demirel'in ordudan gelen herhangi bir muhalefet karşısında nasıl çekişen davrandığı ve geri adım attığı hatırlanacak olursa Özal'ın tüm aktörler ve kurumlar karşısında göstermiş olduğu özgüven şaşırtıcıdır. Özal'ın dış politikada Türkiye'nin Misak-ı Milli sınırlarını zorlayıcı bir dış politika izlemesi gerektiğini düşündüğü anlaşılmaktadır. Özal'ın bu görüşlerini savunurken sürekli olarak İsmet İnönü dönemine saldırması, buna karşı Atatürk'ü "aktif dış politika izleyen bir lider" olarak sunması dikkat çekicidir. Savaş sonrasında Özal Türkiye'si "bir koyup üç alma" konusunda hayal kırıklığına uğradı. Ancak Özal'ın bölge ve Kürt politikası birbirinden ayrılmaz ise, Özal'ın 1. Körfez Savaşı ile başlattığı politikaların sonuçlarını uzun dönemde almayı umduğu anlaşılabilir. Genel olarak Özal'ın Körfez Savaşı'nda beklentisinin Musul petrolü ve Kuzey Irak olduğu söylenir. Oysaki Özal'ın genel dış politika anlayışı incelendiğinde bu hedeflerin sadece genel hedeflerin bir parçası olabileceği anlaşılır. Türkiye'nin güney sınırlarının yapay olduğunu düşünen Özal'a göre 1. Körfez Savaşı Türkiye'ye sınırlarının güneyine inme imkânını sağladı. Zayıflayan Irak sayesinde Türkiye bu bölgede ekonomik ve kültürel araçları ve Batı'nın siyasi desteğini kullanarak etkili olabilirdi. Özellikle ABD'nin yeni Irak politikasında aktif rol almak isteyen Özal, Türkiye'nin Ortadoğu'ya yayılmasını istiyordu denilebilir. Bu politikalardan Türkiye'nin kazancı şunlar olabilirdi:

1. Kürt sorununu Türkiye'yi güçlendirecek
2. Türkiye'nin güneydeki güvenlik hattını daha aşağıya çekmek.
3. Türkiye'nin etki sahasını arttırma.
4. Yeni ekonomik kaynaklar ve pazarlar bulmak.
5. Batı nezdinde artan önemini ranta çevirmek.

Özal'ın son derece tartışmalı olan bu saldırgan ve tamamen ABD eksenli dış politikasında hedeflediklerinin ne kadar gerçekçi olduğu açık olmamakla birlikte, Özal politikaları izlenseydi bu sonuçlara ulaşılabilir miydi sorusu da cevaplanmış değildir. İsmet İnönü'yü dış politikada pasiflikle suçlayan Özal, Atatürk gibi aktif bir dış siyaset işlenmesi gerektiğini savundu. Peki Özal'ın uygulamak istediği bu saldırgan dış politikanın Atatürk'ün "Yurtta sulh cihanda sulh." İlkesiyle bağdaşmadığı açıktır. Aktif dış politika izlemek için saldırgan bir politika izlemek gerekmez. Türkiye İsmet İnönü'nün izlediği aktif dış siyaset sayesinde 2. Dünya Savaşı'na girmeyerek felaketin eşiğinden döndü. Büyük riskler taşıyan bu politikanın tam tersi bir etki yapması da kuvvetle muhtemeldir. Nitekim PKK'nın 1. Körfez Savaşı sonrası güçlenmesi bunun en güzel kanıtıdır.

• Çekiç Güç Ve Seçeneksiz Dış Politika

1.Körfez Savaşı'nda ABD öncülüğündeki müttefiklere karşı, bir varlık gösteremeyen Saddam Hüseyin hezimetin acısını ülkenin kuzeyindeki Kürtler ve Türkmenlerden çıkarmak istedi. Halkın üzerine müttefiklerin füzelerinden sonra şimdi de Saddam'ın bombaları yağdı. Halk çaresizlik içinde Türkiye'ye yöneldi. Saddam'ın ölüm kusan silahlarından kaçan yüz binler can havliyle yollara döküldü. Enselerinde Saddam'ın namluları 500.000 kişiyi Türkiye sınırına dayadı. Türkiye'ye de kapılarını sonuna kadar açmak düşünüyordu. Ve öyle de yaptı. İşte yıllarca tartışılacak Çekiç Güç olarak adlandırılan uluslararası kuvvet böyle bir ortamda gündeme geldi. Çekiç Güç, Irak'ın askeri gücünün neredeyse çökertilmesinin sonucunda yaşanan ayaklanma ve onu takip eden kitlesel göçün bir sonucudur.

Çekiç Güç ve Kuzey Irak politikalarını söz konusu ülkelerle bağıntıları çerçevesinde belirlemek durumunda kaldı. Çekiç Güç'ü Türkiye'ye getiren politikaların mimarı ANAP, TBMM'deki tartışmalarda iktidar yıllarında savunduğu uygulamaları, muhalefet yıllarında eleştirdi, DYP ve SHP de aynı şekilde değişen rolüne paralel olarak bakış açısını da değiştirmek durumunda kaldı. 1991'de Saddam Rejiminin, bağımsızlık arayışındaki Kürtlere saldırması, onların da Türkiye sınırına doğru kitlesel bir göç dalgasıyla canlarını kurtarmaya çalışmaları Çekiç Güç diye bilinen "Huzur Operasyonu-2" yi doğdu.

İktidardaki ANAP'ın başında Yıldırım Akbulut vardı. Muhalefet liderleri ise DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel ile SHP Genel Başkanı Erdal İnönü idi. TBMM'den asker göndermek ve yabancı güçleri davet etmek için geniş yetkiler alan hükümet, Çekiç Güç'ün Türkiye'de sonuçlanması konusunda da ABD ile antlaştı. Bu arada muhalefet partileri böyle bir gücün ulusal egemenliğimizi zedeleyeceğini, Irak'ın toprak bütünlüğüne zarar vereceği bağımsız bir Kürt devletinin yolunu açacağını ve otorite boşluğunun PKK'yı güçlendireceğini dile getirip Çekiç Güç'e karşı çıktı. Ama çok geçmeden,1991 Ekim ayında seçim yapıldı; DYP-SHP koalisyon hükümeti kuruldu.

Yeni hükümet, ANAP'ın kendi muhalefetlerine rağmen TBMM'den almış olduğu yetkiyi kullanıp Çekiç Güç'ün görev süresini uzatmakta bir sakınca görmedi. Ardında kurulan Refah Yol koalisyonu döneminde de vaktiyle Çekiç Güç'e veryansın eden Necmettin Erbakan'ın başbakan yardımcısı olduğu hükümet, Çekiç Güç'ün görev süresini uzatma kararlarının altına imza attı. ANAP ve SHP bu kez Çekiç Güç'e karşıydı. Eğer Çekiç Güç olmasaydı Kuzey Irak'ta rahat hareket edemezdik, Kuzey Irak'a operasyon yapamazdık anlamında genel bir yanıldı mevcuttu. Bu görüşü savunanlar 1. Körfez Savaşı sonunda PKK'nın daha da güçlendiğini görmezden gelmektedir. Bugün Kuzey Irak'ta kırmızı çizgilerimizin akıbeti belli değilse bunun temelinde Özal politikaları ve Çekiç Güç yatmaktadır.

• **Körfez Savaşı'nda Türkiye'nin Ekonomik Kayıpları**

1. Körfez Savaşı adı verilen askeri harekât; petrol fiyatlarını sıçratması, kara taşımacılığı, müteahhitlik hizmetleri ve ihracat üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle Türkiye ekonomisini önemli kayıplara uğrattı. 1. Körfez Savaşı'nın petrol fiyatları üzerindeki etkileri daha çok Irak'ın Kuveyt'i işgal ettiği 1990 yılının ikinci yarısında ve 1991 yılının ilk aylarında hissedildi. Kuveyt işgali öncesi 16 dolar civarında seyreden ham petrolün bir varili, ekim 1990'da 37,4 dolara kadar yükseldi. Müdahale sonrası petrol fiyatları istikrar kazansa da Türkiye'nin söz konusu dönemde petrol faturası ciddi ölçüde kabardı. Körfez Krizi sonrasında transit kara taşımacılığı ve ihracat faaliyetlerinin büyük ölçüde sona ermesi nedeniyle, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile Kuzey Irak arasındaki ticaret dibe vurdu. Geçimini sınır ticareti ve tankerle petrol nakline bağlayan bölge esnaf ve tüccarının önemli bir bölümü kepenk kapatmak zorunda kaldı.

Irak, savaş öncesi dönemde Almanya'dan sonra Türkiye'nin ikinci büyük ticari partneri olmasının yanı sıra Türkiye'nin Ortadoğu'ya açılan kapısıdır. Savaş sonrası Irak bu konumunu da yitirdi. Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı'nın kapatılması bir yandan petrol ithalatını güçleştirirken, bir yandan da petrol boru hattı gelirlerini ortadan kaldırdı, savaş sonrasında da ekonomik ambargo nedeniyle Türkiye'nin bu geliri düşük düzeylerde seyretti. Ekonomik ambargo nedeniyle Irak'ın kamu kesiminin yatırım harcamaları çok sınırlandı, bu durum Irak'ta inşaat ve taahhüt faaliyetlerini yürüten Türk müteahhitlerinin pazar kaybına yol açtı. Bu sorunlara ek olarak, Irak'ın kuzeyinde oluşan otorite boşluğu Güneydoğu sınırındaki risk ve tehditi arttı.

Türkiye'nin karşı önlemleri askeri harcama kalemini sıçratmıştır. Savaşı Güneydoğu ekonomisine göç, işyerlerinin kapanması ve işsizlik şeklinde yansıyan olumsuz etkileri bir dizi ticari ve sosyal sorunu körükledi. Bölgede sanayi ve ticaret durma noktasına geldi, ihracat güçleşti. Güneydoğu'da duran yatırımlar, bölgenin geri kalmışlığını derinleştirdi, batıya göçü hızlandırdı, terörü besleyen bir faktör haline geldi. Makro anlamda da Türkiye ekonomisi savaştan şiddetle etkilendi, 1990'da %9,4 olarak gerçekleşen büyüme hızı 1991'de %0,3'e indi bütçe açığı %180 arttı, durgun ekonomiye karşın enflasyon 11 puan yükseldi.

Türkiye, 1.Körfez Savaşı'nda oluşturulan çok uluslu güce siyasi destek vermesine ve ABD'nin yanında yer almasına karşın savaş zararlarının tazmininde yeterli desteği bulamadı. Türkiye'nin savaştan kaynaklanan kayıplarını tam olarak hesaplamak mümkün olmamakla birlikte, birikimli sonuçlar ekonomik ve sosyal açıdan hala hissedilmektedir.

- **Sonuç**

Irak, Osmanlı şemsiyesi altında 384 yıllık bir beraberliğe ve bütünlüğe sahip geçmişi ile, kültürel ve sosyal yakınlığıyla, Türkiye'nin çok önemli komşularından birisidir. Bu günde hala bünyesinde barındırdığı %10 civarında Türkmen nüfusuyla Türkiye açısından önem arz eden, Türkiye'nin politik ve diplomatik ilişkilerini geçmişinden gelen ortak kültürel birikim üzerinden geliştireceği bir Ortadoğu ülkesi olan Irak, ne yazık ki Saddam Hüseyin'in izlediği fevri ve dengesiz politikaları nedeniyle Türkiye ile ilişkileri istenen düzeyde seyretmedi.

Bu savaş sonucunda Arap Birliği fikri büyük bir darbe yedi. Ayrıca Irak'ın zayıflamasıyla beraber, İran'ın bölgedeki ağırlığı artmıştır. 2. Körfez Savaşı ile beraber diplomatik ilişkilerin gerginleştiğini görüyoruz. Türkiye'nin ABD'den yana tavır belirlemesi Irak'ın Türkiye'ye hasmane duygular beslemesine neden oldu ve iki ülkeye hiçbir fayda sağlamadığı gibi tersine ciddi zararlar getirdi. Günümüzde Irak'a uygulanan ambargonun muhtelif devletlerce delindiğini görüyoruz. Körfez Savaşı'ndan umduğu sonucu alamayan ve uğradığı zararları tazmin edemeyen Türkiye'de son zamanlarda bu ambargoyu delen ülkeler arasındadır. Bugün sanayisi ilerlemiş, teknolojisi gelişmiş birçok büyük devletin Ortadoğu üzerinde yatırımlar yapmakta olduğu gözlenmektedir.

Soğuk Savaş sonrası ABD bu büyük pastaya tek başına sahip oldu, fakat bugün Rusya, Fransa ve Çin olmak üzere büyük devletler bölge üzerinde ciddi emeller beslemektedir ve pastaya ortak olmak istemektedirler. Bu da yakın bir zamanda Ortadoğu üzerindeki dengelerin değişebileceğinin göstergesidir. Türkiye 1534'den 1918'lere kadar Osmanlı'nın bir eyaleti olmuş Irak ile derin bir geçmişi olduğunu ve aynı dine mensup olduğunu dikkate alarak, bu son sıcak gelişmelerde lükse ve maceraya kapılmadan, soğukkanlı ve rasyonel davranışlar içerisinde olmalıdır. Kritik gelişmelerin yaşandığı şu günlerde yanlış bir karar telafisi mümkün olmayan sonuçlar getirebilir.